

2. 9. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Osvojení osobou žijící v registrovaném partnerství

Vzhledem k tomu, že noviny palcovými titulky před prázdninami avizovaly, že partner žijící v registrovaném partnerství může osvojit biologické dítě svého partnera, velmi mne zajímal obsah nálezu pléna Ústavního soudu 7/15 ze dne 14. června 2016[1] (dále jen "Nález").

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ
JAN STA
KOSTKA

Z odůvodnění Nálezu, kterým bylo zrušeno ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. [115/2006](#) Sb., o registrovaném partnerství, podle něhož: "*Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte*" však taková převratná informace nevyplývá a s přihlédnutím k nálezu pléna ÚS 10/15[2], vztahujícího se k nesezdanému soužití (o němž bude pojednáno níže), resp. k příslušné zákonné úpravě, ani vyplývat nemůže.

Novináři se umně drží zlatého pravidla, podle něhož slibem nezarmoutíš, avšak mystifikují laickou část veřejnosti.

Nález byl vydán k návrhu Městského soudu v Praze, který se zabývá žalobou osoby žijící v registrovaném partnerství, přičemž tato osoba nebyla zařazena do evidence žadatelů vhodných stát se osvojitelem, protože takovou možnost výslovně zakazuje ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. [115/2006](#) Sb. Městský soud toto řízení o žalobě přerušil a věc předložil Ústavnímu soudu, neboť měl za to, že citované zákonné ustanovení, které má být ve věci aplikováno, je diskriminační a tudíž protiústavní s přihlédnutím k níže uvedené právní úpravě.

Podle ustanovení § 799 občanského zákoníku platí, že:

"(1) Osvojitelem se může stát pouze zletilá a svéprávná osoba, zaručuje-li svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které ji vedou k osvojení, že bude pro osvojované dítě dobrým rodičem."

Podle ustanovení § 800 občanského zákoníku platí, že:

"(1) Osvojiteli se mohou stát manželé nebo jeden z manželů. Výjimečně může osvojit i jiná osoba, v tom případě soud též rozhodne o tom, že se z matriky vypouští zápis o druhém rodiči."

"(2) Osvojují-li manželé, podávají návrh na osvojení společně jako společní osvojitelé."

Podle ustanovení § 13 zákona o registrovaném partnerství platí, že:

"(1) Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěření jeho dítěte do výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj."

"(3) Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner, povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera."

Z citovaných zákonných ustanovení vyplývá podle ÚS několik závěrů. Předně zákonodárce upřednostňuje osvojení manželi, resp. jedním z manželů, a to z toho důvodu, že je v primárním zájmu dětí, aby jim byla poskytnuta možnost žít v „úplné“ rodině ve standardním pojetí. Možnost osvojení "jinou" osobou, tedy i osobou samostatně žijící, představuje výjimku z tohoto pravidla. Z dané zákonné regulace plyne, že úprava v občanském zákoníku předem nevylučuje, aby se osvojitelem stala osoba žijící v registrovaném partnerství (neboť tato osoba je považována za osobu "jinou"). Příímý zákaz osvojení osobou žijící v registrovaném partnerství je pak obsažen v napadeném ustanovení zákona o registrovaném partnerství.

Podle názoru ÚS v daném případě spočívá podstata problému v tom, že občanský zákoník na straně jedné umožňuje, aby dítě výjimečně osvojila i jiná osoba (nežli manžel), přičemž však zákon o registrovaném partnerství výslovně vylučuje, aby touto osobou byl někdo, kdo žije v registrovaném partnerství. *"Dochází tak k situaci, kdy zákonodárce připustil osvojení dítěte i jedincem, který nežije v manželském svazku a nestanovil žádné omezení v tom, zda se jedná o osobu homosexuální či heterosexuální orientace. Na straně druhé však zákonodárce zakazuje, aby tento jedinec žil v registrovaném partnerství. Výsledkem je proto stav, kdy např. osoba, která společně žije s jedincem stejného pohlaví, bez dalšího může požádat o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojitelem a této žádosti bude po splnění podmínek vyhověno, nicméně pokud v jiném – avšak fakticky zcela obdobném případě, tyto osoby uzavřou registrované partnerství, je jim tato možnost zakázána."* Zmíněná nelogičnost zákonné úpravy se podle mínění ÚS projevuje velmi výrazně rovněž v tom, že napadené zákonné ustanovení sice zapovídá, aby se některý z registrovaných partnerů stal osvojitelem dítěte, nicméně na straně druhé z odst. 3 stejného ustanovení výslovně plyne, že zákonodárce s faktickou péčí registrovaných partnerů o dítě přímo počítá a dokonce v tom směru partnera zavazuje povinnostmi týkajícími se ochrany vývoje a výchovy dítěte.

Vzhledem k tomu, že odst. 1 ustanovení § 13 zákona o registrovaném partnerství dále hovoří o tom, že existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti, ani překážkou svěření jeho dítěte do výchovy, mohl se autor novinového článku v souvislosti se shora zmiňovaným oprávněním partnera rodiče takového dítěte domnívat, že se logicky možnost osvojení vztahuje i na toto dítě, které bude zpravidla s partnery žít ve společné domácnosti.

Partner žijící "volně" v heterosexuálním svazku (v tzv. „nesezdaném soužití“) či ve svazku homosexuálním, ať již registrovaném či neregistrovaném, však osvojit biologické dítě svého přítele (přítekně) nemůže, neboť tuto možnost zákon vylučuje v ust. § 800 odst. 1 občanského zákoníku, podle něho platí, že: *"osvojuje-li i jiná osoba, soud rozhodne též o tom, že z matriky vypouští zápis o druhém rodiči."* Nastala by tak paradoxní situace, kdy biologický rodič (ať homosexuální či heterosexuální), jemuž dítě bylo svěřeno do péče, by byl z matriky jako rodič vypuštěn, neboť jeho druh, družka, partner by osvojili jeho dítě.

Situací partnera v nesezdaném soužití se zabývalo plénum ÚS v nálezu 10/15 ze dne 19. 11. 2015,

který konstatuje, že: "*Právní úprava, která de facto znemožňuje osvojení dítěte druhým rodičem u nesezdaných párů, není v rozporu s čl. 10 odst. 2 Listiny ani s článkem 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Toto omezení je dostatečně odůvodněno předpokladem vyšší míry stability manželských párů a zejména lepším zajištěním poměrů dítěte, dojde-li k ukončení soužití jeho rodičů.*"

Ústavní soud v této souvislosti poukazuje na fakt, že český právní řád poskytuje manželství specifický status, který jej odlišuje od soužití nesezdaných párů. Jako příklad lze uvést vzájemnou vyživovací povinnost manželů, vzájemné zastupování manželů, první domněnku otcovství a zvláštní režim rozvodu manželství, vyžadující splnění několika podmínek. Co však ÚS považuje za daleko důležitější, je právní úprava zajišťující postavení dítěte v případě rozvratu vztahu jeho rodičů.

Ústavní soud se zabýval tím, zda idea, že manželství skýtá záruku trvalého soužití muže a ženy, poskytuje dítěti větší ochranu (jistotu), může odůvodnit napadenou právní úpravu. A dospěl k závěru, že může. Na jedné straně podle ÚS zde stojí páry, které formalizovaným způsobem projevily svou vůli žít trvale spolu a podrobit se zvláštnímu právnímu režimu dopadajícímu na manželství. A nejedná se jen o výhody (manželství lze rozvést jen soudním rozhodnutím, soud musí napřed rozhodnout o poměrech dítěte v době po rozvodu, rozvod provází i nutnost majetkového vyrovnání). Na straně druhé stojí páry, které se žádnému režimu nepodřídily. V případě rozchodu těchto párů rozhoduje soud o poměrech dítěte prakticky jen na návrh s tím, že v praxi může docházet rovněž k situacím, kdy po rozvodu rodičů pobírá dítě nepřiměřeně nízké či žádné výživné.

S názorem ÚS nesouhlasím. Manželství v dnešní době nedává absolutně žádnou garanci stability, manželské páry se rozvádí jak na běžícím pásu a mnohé děti, ačkoliv o jejich poměrech bylo rozhodováno soudem, nedostávají soudem určené výživné, protože povinní rodiče prostě na děti neplatí. Za situace, kdy dítě žije v rodině, kde manžel matky má s touto matkou dalšího potomka, působí na toto dítě mnohem závažněji fakt, že se nejmenuje stejně jako člověk, kterého od dětství považuje za svého otce a cítí se z rodiny vyloučeno. Nevím, jaké výhody představuje pro toto dítě, že od svého biologického rodiče nedostává žádné výživné, ačkoliv v případě adopce by měl nový otec zákonnou vyživovací povinnost, namísto stávajícího práva se o dítě starat.

Jsem si vědoma faktu, že by ustanovení, podle něhož se z matriky vypouští zápis o druhém rodiči, muselo doznat změny, to by ale jistě nebyl tak zásadní problém. Společnost a vztahy se dynamicky vyvíjí, právo by na tyto změny mělo reagovat pružně. Pokud se podaří zpacifikovat homofobní výkřiky některých poslankyň ve sněmovně a zákonodárci přistoupí k tomu, že umožní registrovaným partnerům adoptovat biologického potomka svého partnera (když tak bude právně pouze dovršen faktický stav), musí nutně dojít i k přehodnocení názoru na nemožnost této adopce u nesezdaných párů, neboť náš právní řád pro registrované partnery neskýtá stejnou právní ochranu jako pro manžele, tudíž by nesezdané páry byly v porovnání s registrovanými partnery diskriminovány.

Jakkoliv by se měla za každé situace uplatňovat na prvním místě doktrína zájmu dítěte, nemohu se při čtení některých odůvodnění nálezů ÚS ubránit dojmu, že tomu tak není. Lpět zkosnatěle na premise, že manželství skýtá záruku trvalého soužití muže a ženy, když realita života tuto tezi vyvrací a neumožnit dětem, aby se v rodinách, ve kterých vyrůstají, cítily co nejlépe, nedává smysl. Překážky jsou od toho, aby se překonávaly a odstraňovaly, čas utíká rychle a dětství ještě rychleji, pakliže z titulu výkonu své funkce mohou něco ve prospěch dětí změnit, je mou povinností tak učinit. Lze s povděkem kvitovat, že překážka adopce dětí z ústavních zařízení jedním z registrovaných partnerů byla odstraněna, protože pak registrovaní partneři standardně vychovávají společně potomka jednoho z nich, není důvod proč neumožnit adopci i v tomto případě. To samé platí o adopci v nesezdaném soužití.

JUDr. Kateřina Preiningerová,
advokátka

[Advokátní kancelář Jansta, Kostka spol. s r.o.](#)

Těšnov 1
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 875 402-9

Fax: +420 221 875 401

e-mail: kancelar@jansta-kostka.cz

[1] Nález pléna Ústavního soudu ze dne 14. června 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15.

[2] Nález pléna Ústavního soudu ze dne 19. listopadu 2015, sp. zn. Pl. US 10/15.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)